

MEGADJUK!

Szigethy Gábor előszava

1848. július 11-én a beteg Kossuth Lajos barátaitól támogatva a szószékre lép, beszélni kezd. A haza válságos állapotát idézi emlékezetbe, a hadsereg ziláltságáról, a véderő meggyöngyüléséről beszél, s ereje fogytával így fordul képviselőtársaihoz: *Azért minden balmagyarázatok kikerülése végett egyenesen ünnepélyesen kérem, hogy midőn azt mondom: adja meg a képviselőház a 200 000 főnyi katonát, s az erre szükséges pénzerőnek előteremtését...* - pillanatra elhallgat, erőt gyűjt, s e rezdülésnyi feszült csendben a honatya Nyáry Pál lelkesülten felkiált: *megadjuk!* Regényírók mondják: elszabadul a pokol! A képviselők helyükről felugrálva, kalapjukat égre dobálva, ölelkezve, sírva, nevetve kiabálnak, tapsolnak. *Megadjuk, megadjuk!* - zúg, zeng a ház, remegnek a Redut falai. Aki itt van, boldog, hogy itt van s együtt kiabálhat a többiekkel: *megadjuk!* S amikor pillanatra kifárad a felforrósodott indulat, és a boldog csöndben a csillogó szemek Kossuth Lajosra szegeződnek, a miniszter megrendülten ennyit mond: *Ezt akartam kérni, de önök fölállottak; s én - leborulok e nemzet nagysága előtt!*

Sokat idézett szavak. Március napjait festve, negyvennyolc történetére emlékezve képzeletünkben cseng-bong a szó: *megadjuk!*

Emlékezünk.

1919. február 23-án füstös kora tavasz volt, esett az eső, a felhők mögül csak néha bukkant elő egy kókadt napsugár, s a Keleti pályaudvarról sebtiben rendbe szedett különvonat indult Kápolna felé.

Gróf Károlyi Mihály köztársasági elnök harmincnyolcezer holdas debrői uradalma felé pöfög a gőzös: földjét felosztani indul a köztársaság elnöke. Kíséretében miniszterek, államtitkárok, hivatalnok urak, régi világból ittmaradt ingyenélők, lebzselők, uruk körül dongó titkárnők, írnokok, újságírók, szerkesztők, köztük a népszerű Krúdy Gyula, a Magyarországnak - Károlyi Mihály pártja, a Függetlenségi Párt lapjának - tárcaírója. Történelmi eseményről készül riportot írni: ezer év után földet kapnak a földművelő magyar nincstelenek.

Megy a vonat, beszélnek az urak, az állomásokon éljenző tömeg, zászlók, taps. Krúdy Gyula üldögél az ablak mellett, nézelődik, az elsuhanó táj gyermekkora emlékeit villantja emlékezetébe, a másik, az elmúlt világot. Látja az állomásokon hajlongó régi hivatalnoksereget, urakat, akik kitüntetés vagy előléptetés reményében görnyedtek hétrét Ferenc József vagy Tisza István pillanatra megálló különvonata előtt. S lát most nyílt tekintetű embereket, amint állnak a sínek mellett, senki nem hívta őket, csak jöttek: csodálni akarják azt az embert, az új köztársaság elnökét, aki földet, a saját földjét ajándékozza nekik. Valamikor testőr-különvonat robbogott a császári lokomotív előtt, s az induláskor nagyszámú és előkelő kíséret búcsúztatta a pályaudvaron az utazga-

tó hatalmast. Most Károlyi Mihály sietve fellép a vonatra, Berinkei miniszterelnök, vállán szürke kabát, a tömegben jön-megy, dolga van, intézkedik, nem ér rá hivataloskodni.

Megy a vonat Kápolnára, viszi az urakat földet osztani.

Károlyi Mihály a rögtönzött szónoki emelvényre lép. Mióta a köztársaság elnöke, nem hord monoklit, de szeme körül még ott fénylik a nyoma.

„Én, mint a köztársaság ideiglenes elnöke, felszólítom az egész ország népét, sőt követelem, hogy adja ide a munkáját és a verejtékét.

Az egyszerű földművesekből álló néptömeg mint egy ember kiáltotta:

Megadjuk!

Ekkor már úgy ragyogott a nap a kápolnai mező felett, az égboltozaton, mintha sohasem lett volna szomorú tél.”

Krúdy Gyula történelmet ír: Magyarországot festi, amikor földhöz jutva a magyar nincstelének megköszönik a köztársaság elnökének életük legboldogabb pillanatát.

Megadjuk - valóban így kiáltott a kápolnai mezőn a tömeg? Ezt és így kérte Károlyi Mihály, s egy emberként, egy szót harsogva állt mögé a nép? Vagy Krúdy Gyula, aki ébren és álmaiban sokat bolyongott a magyar múltban, hajdan volt történelmes időkben, 1919. február 23-án szemlélődött a debrői határban, hallgatta a köztársaság elnökét, figyelte a meghatódott egybegyűlteket, akik adták s akik kapták a földet, és amikor napokkal később otthon, szobája mélyén vagy kedvelt kávéházában az asztal fölé görnyedve riportkönyve oldalait körmölte, egybemosta, összefonta képzele-

tében a magyar történelem boldog pillanatait? *Megadjuk* - hallotta negyvennyolcból, hallotta tizenkilencben.

Ott él e szó emlékezetünkben, múltbeli aromával ízesít jelent, jövőt. *Megadjuk*: szalmaláng, hősiesség, tetterő. *Megadjuk*: megadtuk, elveszítettük. *Megadjuk*: életben maradunk.

„Én egy háborúból visszatérő város kimerült és halálra fáradt idegeinek és bús álmatlanságainak firkálok némi orvosságot.” 1918 nyarán írta e mondatot Krúdy Gyula. Tombolt a háború. „A regények csak annyit mutatnak meg, hogyan kell meghalni...”

1919. február 23-án még nem hegedtek be a sebek. De a debrői határban Károlyi Mihály ásót fogott, földet osztott; mozdult az ország. „Általában a negyvennyolcadiki napok hangulata, színe, illata szálldosott a levegőben...” Lehet, csak *orvosság* a történelem ihlette szó: megadjuk; Krúdy Gyula érzelminjekciója, múltbalzsam, régi illatokat felidéző gyógyír. Mert ritkán osztottak földet a nincsteleneknek Magyarországon, 1919. február 23-án tapintható közelségbe, testközelségbe kerül a testvériség, egyenlőség, szabadság, s a krónikás Krúdy Gyula negyvennyolcas illatúnak álmodja a percet: *megadjuk* - kiált krónikájának lapjain egy emberként a nép.

Álmodott?

Az Est, 1919. február 25. Mórnicz Zsigmond: Őfelsége a nép! Károlyi Mihályt idézi: *Mi nem vért és pénzt kérünk tőletek, hanem munkát és verejtéket!*

A nép megdöbbenve hallgatott. Figyelt a gondolatra. Eszmélt. Aztán azt kiáltotta:

- *Megadjuk!*

Károlyi Mihály tanult, művelt ember, idézhette tudatosan Kossuth politikai szellemét. Krúdy Gyula múltban, jelenben bolyongó író: álmodhat negyvennyolcas illatokat magának s az olvasónak. Móricz Zsigmond zsigereiben érezte a paraszti nyomorúságot: magával ragadhatta a pillanat forrósága.

De honnan tudta a nép, a debrői határban egybegyűlt sokadalom, hogy amikor egy gróf földet oszt s viszonzásul munkát, verítéket kér, egy emberként, negyvennyolcas szellemben kell válaszolni?

Gróf Károlyi Mihály, Krúdy Gyula, Móricz Zsigmond, a rokkant Antal János, aki elsőként kapott földet a köztársaság elnökétől, a több ezernyi ott tolongó neves és névtelen - miről álmodtak 1919. február 23-án a debrői határban, amikor füstölt a föld, negyvennyolcas illatok úsztak a levegőben, munkában-háborúban kérgesedett szívű emberek szeméből kicsordult a könny, mindenki mosolygott az élet, perzsaszőnyeghez, parkettához szokott cipők s cipelők dagasztották vidáman a hevesi sarat, lobogtak a nemzetiszínű zászlók, földet kapott parasztok neveivel teltek az árkus papírok, s egyetlen kincsét, munkáját, verejtékét kínálta hazájának áldozatul a nép?

Álmodtak?

